

Τριμελές Εφετείο Θράκης: 215/1996
Πηγή: Αρχείο Νομολογίας 1999, σελ. 669

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ. Υποχρέωση για αποζημίωση εργοδότη και Ι.Κ.Α. Δόλος εργοδότη σε ΛΑΤΟΜΕΙΟ. Παράβαση κανονισμού εργασίας. Ψυχική οδύνη.

Πρόεδρος: Παναγιώτης Φιλιππόπουλος

Εισηγητής: Βασίλειος Κωστής, Εφέτης

Δικηγόροι: Κων. Κυριαζής-Κηπουρός (Δ.Σ. Δράμας), Προκ. Προκοπίου (Δ.Σ. Δράμας), Αθαν. Ράπτης (Δ.Σ. Δράμας)

Επειδή από τις διατάξεις των άρθρων 34 § 2 και 60 § 3 του Α.Ν. 1846/51 «περί κοινωνικών Ασφαλίσεων», συνδυαζόμενες και με τις διατάξεις του άρθρου 16 §§ 1 και 3 του ν. 551/1914, όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το από 24-7/25-8-1920 Β.Δ, σαφώς συνάγεται ότι, όταν ο παθών από ατύχημα, που έγινε έπειτα από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, υπάγεται στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α., τότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση για αποζημίωση του παθόντος αυτού, ήτοι τόσο της κατά το κοινό δίκαιο ευθύνης για αποζημίωση, όσο και της προβλεπόμενης από το ν. 551/1914 ειδικής αποζημίωσης, και μόνον εάν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο αυτού (εργοδότη) ή του προσώπου που προστέθηκε από αυτόν υποχρεούται αυτός να καταβάλει στον παθόντα την από το ως άνω άρθρο 34 § 2 προβλεπόμενη «διαφορά» μεταξύ του ποσού της κατά το κοινό δίκαιο αποζημίωσης και του ολικού ποσού των υπό του ΙΚΑ χορηγουμένων σ' αυτόν παροχών. Από αυτές τις διατάξεις συνάγεται περαιτέρω ότι η ως άνω απαλλαγή αφορά όχι μόνο την περίπτωση που το ατύχημα προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του εργοδότη ή του παθόντος, αλλά και όταν τούτο προκλήθηκε από ενέργεια ή παράλειψη του προσώπου, το οποίο προστέθηκε από τον εργοδότη. Καλύπτει δε η απαλλαγή αυτή και την περίπτωση της ειδικής αμέλειας, κατά την οποία το ατύχημα έγινε, γιατί δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυρότων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφάλειας. Η αυτή απαλλαγή ισχύει και για το πρόσωπο που προστέθηκε από τον εργοδότη (Ολ. Α.Π. 1267/1976). Ο ασφαλισμένος στο Ι.Κ.Α. παθών, δικαιούται, στις ως άνω (εκτός δόλου) περιπτώσεις, μόνο των υπό του ΙΚΑ χορηγουμένων παροχών. Διατηρεί όμως ο παθών αυτός την αξίωση του για «χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, ή για ψυχική οδύνη» των μελών της οικογένειας του σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 299 και 932 του Αστικού Κώδικα, κατά του εργοδότη και του προσώπου που προστέθηκε απ' αυτόν, όταν το ατύχημα οφείλεται σε πταίσμα τούτων, διότι η ως άνω απαλλαγή αυτών από κάθε υποχρέωση για «αποζημίωση», ήτοι για αξίωση εντελώς περιουσιακού χαρακτήρα δεν καλύπτει και τη μη περιλαμβανόμενη σ' αυτή ως άνω αξίωση για χρηματική ικανοποίηση, αφού καμία παροχή χορηγούμενη από το ΙΚΑ δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό της εν λόγω, διαφορετικής φύσεως, αξίωσης, η επιδίκαση ή μη της οποίας εξαρτάται από την εύλογη κρίση του Δικαστηρίου (βλ. Ολ. Α.Π. 1117/1986 ΕλλΔ/νη 1987, σελ. 112, Κ. Παναρά, Νομοθεσία Εργατική και Ασφαλιστική, έκδοση 1984, σελ. 227-228). Στην προκειμένη περίπτωση από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων των διαδίκων, που εξετάστηκαν στο πρωτόδικο Δικαστήριο και οι οποίες περιέχονται στα προσκομιζόμενα νόμιμα ταυτόσημα με την εκκαλούμενη πρακτικά συνεδριάσεως, από όλα τα έγγραφα που προσκομίζουν νόμιμα και επικαλούνται οι διάδικοι, από το υπ' αριθμ. 65/1994 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Δράμας, που προσκομίζει και επικαλείται η εναγομένη, από τις ομολογίες των διαδίκων που συνάγονται από τις προτάσεις τους (αρθρ. 261 Κ.Πολ.Δ.) και από όλη γενικά την αποδεικτική διαδικασία, αποδείχθηκαν, κατά την κρίση του Δικαστηρίου τούτου τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η εναγομένη, που διατηρεί και εκμεταλλεύεται λατομείο εξορύξεως μαρμάρων στη δασική περιοχή «Συρνιάλη», στη θέση «Μπουρέ», περιοχής κοινότητας Βώλακος Ν. Δράμας, είχε προσλάβει από 10ετίας τον Σ.Τ. του Ν., σύζυγο της πρώτης, πατέρα του δευτέρου και τρίτου και γιού της τετάρτης από τους ενάγοντες, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, για να εργασθεί στο παραπάνω λατομείο της, ως χειριστής φορτωτή και γυμοτής - πυροδότης των επιφανειακών

έργων. Αυτόν χρησιμοποιούσε έκτοτε ως επικεφαλής του συνεργείου των λατόμων στα έργα και παράλληλα αυτός εκτελούσε και εργασίες εργάτη. Η εναγομένη αν και απασχολούσε στο λατομείο της περισσότερους από τρεις εργαζόμενους, δεν είχε προσλάβει διπλωματούχο μηχανικό μεταλλείων, αλλά ούτε και εργοδηγό, όπως είχε υποχρέωση από τον κανονισμό Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (Υπουργική απόφαση Αρ. 11-5η/Φ/17402 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 931/Β/31-12-1984). Σύμφωνα με το άρθρο 16 του παραπάνω Κανονισμού οι εργασίες του παραπάνω εργαζομένου θα έπρεπε να επιβλέπονται περιοδικά από διπλωματούχο μηχανικό και μονίμως θα έπρεπε να επιβλέπονται από εργοδηγό, εφόσον απασχολούσε η εναγομένη όχι λιγότερους από 3 εργαζόμενους. Ο εργοδηγός δε δεν πρέπει να είναι κάποιος εμπειροτέχνης, αλλά όπως αναφέρεται στα άρθρα 104, 105 και 106 του ίδιου ως άνω κανονισμού, πρέπει να διαθέτει α) απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, β) προϋπηρεσία αδειούχου επιστάτη στην αντίστοιχη θέση και είδος εργασίας, 400 ημερομισθίων και σε περίπτωση κατοχής ή απόκτησης απολυτηρίου τεχνικού Λυκείου ή πτυχίου μέσης τεχνικής σχολής εργοδηγών, σχετικής ειδικότητας, προϋπηρεσία 200 ημερομισθίων. Σε περίπτωση που δεν είναι αναγκαία η προϋπηρεσία αδειούχου επιστάτη, η πιο πάνω προϋπηρεσία διπλασιάζεται, γ) Πα την απόκτηση της αδείας αυτής πρέπει να υποστεί ειδική εξέταση (αρθρ. 106 σε συνδ. με άρθρο 104 παρ. 3). Ο επιβλέπων Μηχανικός εποπτεύει όλους τους τομείς, τμήματα, εργοτάξια και λοιπές υπηρεσίες του έργου (αρθρ. 15 παρ. 2 του κανονισμού), ο δε εργοδηγός είναι άμεσος βοηθός του εργοταξιάρχη και καθοδηγεί τους επιστάτες για το εκτελεστικό μέρος των εργασιών (αρθρ. 15 παρ. 5 εδ.γ'), επί πλέον ο εργοδηγός έχει τον επιτόπιο καθημερινό έλεγχο όλων των θέσεων εργασίας και την παροχή των απαραίτητων εντολών για την ασφαλή και ορθολογική εκτέλεση των εργασιών (αρθρ. 15 παρ. 5 εδ. δ'). Αντί των παραπάνω η εναγομένη διέθετε ένα μηχανολόγο μηχανικό, που διατηρούσε στον εργοστασιακό της χώρο στη Βιομηχανική ζώνη Δράμας και ένα υπάλληλο της που ήταν, κατά τους ισχυρισμούς της, υπεύθυνος για τα λατομεία της, έδινε οδηγίες στους επικεφαλής και τον χρησιμοποιούσε ως εργοδηγό και ο οποίος δεν ήταν στον τόπο του ατυχήματος. Έτσι αυτή δεν διέθετε ούτε και επιστάτη σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο 15 παρ. 6 του κανονισμού. Επί πλέον αυτή, κατά παράβαση του άρθρου 8 παρ. 1α' και β' του Κανονισμού δεν χορήγησε στους εργαζόμενους της από ένα κράνος και ένα ζευγάρι άρβηλα αντιολισθητικά ενισχυμένα στα άκρα για τις περιπτώσεις που υπάρχει κίνδυνος πτώσης υλικών στα πόδια, παρά το γεγονός ότι κατά το άρθρο 20 παρ. 7 του κανονισμού, απαγορεύεται η εργασία σε συγκεκριμένη θέση κάθε εργαζομένου που δεν είναι εφοδιασμένος με τα απαραίτητα για την εκτέλεση της εργασίας του ατομικά είδη προστασίας. Κάτω από τις παραπάνω συνθήκες η εναγομένη απασχολούσε στις 13-12-1993 τον πιο πάνω Σ.Τ. στο παραπάνω λατομείο των μαρμάρων, ως επικεφαλής συνεργείου από τρεις εργάτες. Ειδικότερα αυτός απασχολούνταν, τακτοποιώντας αρχικά με τον από αυτόν χειριζόμενο φορτωτή διάφορους όγκους και ζαφάρια μαρμάρου, που βρισκόταν στην πλατεία του λατομείου και στη συνέχεια με την περισυλλογή σφηνών που είχαν πέσει στο έδαφος μετά την αποκόλληση του παρακάτω κεφαλαριού Β από τον κύριο όγκο. Στην εν λόγω πλατεία είχε αποθεθεί την προηγούμενη ημέρα κυρίως όγκος Α (μαρμάρου) στην μία πλευρά του οποίου είχαν περασθεί μεταλλικές σφήνες, οι οποίες είχαν σφυροκοπηθεί προκειμένου να αποσπασθεί τμήμα αυτού με ανώμαλες επιφάνειες, ώστε να αποκτήσει ο παραπάνω όγκος κανονικές διαστάσεις, δηλαδή να τετραγωνισθεί. Με τη διείσδυση των σφηνών αποκολλήθηκε από τον κύριο όγκο Α ο μικρότερος όγκος Β (κεφαλάρι), αλλά παρέμεινε σε πλάγια θέση, στηριζόμενος με τη μία πλευρά του επάνω στον άνω κύριο όγκο Α, σχηματίζοντας μεταξύ τους ένα άνοιγμα. Ο παραπάνω Σ.Τ. θέλησε, σε κάποια στιγμή εκείνης της ημέρας, να περισυλλέξει και τις εκεί πλησίον ευρισκόμενες σφήνες. Για τον σκοπό αυτό γονάτισε και τοποθέτησε το σώμα του μεταξύ των δύο όγκων. Όμως κατά την άνω στιγμή υπεχώρησε το κεφαλάρι Β, που στηριζόταν ασταθώς στον κύριο όγκο Α με συνέπεια να τον κτυπήσει στο κεφάλι και να καταπλακώσει την αριστερή ωμοπλάτη και το αριστερό του γόνατο και μηρό με αποτέλεσμα να επέλθει εντός της ίδιας ημέρας και ώρα 10.30', ο θάνατος αυτού συνεπεία βαρείας κρανιοεγκεφαλικής κάκωσης. Με βάση τα αποδειχθέντα ως άνω πραγματικά περιστατικά κατά την κρίση του Δικαστηρίου τούτου το ζημιογόνο αυτό αποτέλεσμα προκλήθηκε από αμέλεια της εναγομένης - εργοδότηδας και βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με την αμέλεια της αυτή, ανεξαρτήτως της κάποιας συνυπαιτιότητας του παθόντος.

Συνίσταται δε η αμέλεια της στο ότι αυτή δεν τήρησε την, κατά τους κανόνες της νομοθεσίας περί λατομείων, επιβαλλόμενη επιμέλεια και ειδικότερα παρέβη τις προαναφερθείσες διατάξεις του κανονισμού λατομικών εργασιών. Συγκεκριμένα δε αυτή εάν είχε προσλάβει τα προαναφερθέντα όργανα θα είχε επισημανθεί από αυτά ως επιβλέποντες η ασταθής θέση του όγκου Β που έπεσε επί του παραπάνω θανόντος και θα είχε ληφθεί πρόνοια για την ασφαλή και σταθερή τοποθέτηση του, χωρίς να δημιουργεί κινδύνους εκείνο το σημείο της ασταθούς θέσεως, καθώς και ο ασφαλής τρόπος εργασίας και θα είχαν οπωσδήποτε παρασχεθεί οι απαραίτητες εντολές για την ασφαλή και ορθολογική εκτέλεση των εργασιών ή θα τον απέτρεπαν το θανόντα να προβεί στην παραπάνω ενέργεια του και έτσι θα αποφεύγονταν το εν λόγω εργατικό ατύχημα. Όλα τα παραπάνω σαφώς προκύπτουν και από την κατάθεση του μάρτυρα των εναγόντων, ο οποίος ήταν ένας από τους εργαζόμενους στον τόπο του ατυχήματος την ημέρα εκείνη και όσα καταθέτει να γνωρίζει εξ ιδίας αντιλήψεως. Αυτός, μεταξύ των άλλων, καταθέτει «Κατά το ατύχημα ήμουν παρόν στον τόπο του ατυχήματος, όπου εκείνη την ημέρα εργαζόμουν ως εργάτης. Ο θανών εκείνη την ημέρα μας ανέθεσε ορισμένες εργασίες, εκτός από αυτόν ήμασταν άλλα τρία άτομα. Υπεύθυνος στο χώρο εργασίας μας ήταν ο θανών, ήταν σαν επιστάτης... Στο χώρο εργασίας δεν υπήρχε ούτε εργοδηγός, αλλά ούτε και μηχανικός ερχόταν εκεί. Κράνη δεν είχαμε, δεν μας είχαν δώσει από την εταιρία. Σε μένα δεν είχαν δώσει. Δεν γνωρίζω αν είχαν δώσει στο θανόντα, πάντως αν φορούσε κράνος μπορεί να μη τραυματιζόταν τόσο σοβαρά». Η κατάθεση του εν λόγω μάρτυρα δεν αντικρούεται βασίμως από την κατάθεση του μάρτυρα της εναγομένης, ο οποίος, όπως ο ίδιος μάρτυρας καταθέτει δεν ήταν παρών κατά το ατύχημα, ούτε εργαζόταν στον τόπο που συνέβη αυτό. Επιβεβαιώνει όμως και αυτός ότι κατά την ημέρα του ατυχήματος απασχολούνταν εκεί μαζί με τον θανόντα και άλλοι τρεις εργαζόμενοι. Επίσης στην έκθεση αυτοψίας, σελ. 5, που διενήργησε, κατόπιν παραγγελίας του Αστυνομικού του Αστυνομικού τμήματος Προσοτσάνης - Ν. Δράμας, ο Μηχανικός της επιθεώρησης Μεταλλείων Βορείου Ελλάδας επισημαίνεται ότι «στο λατομείο απασχολούνταν περισσότεροι από τρεις (3) εργαζόμενοι και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΦΕΚ731/Τ.Β/31-12-84), οι λατομικές εργασίες θα έπρεπε να επιβλέπονται περιοδικά από Διπλωμ. Μηχανικό Μεταλλείων». Βέβαια ο Μηχανικός αυτός καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «το συμβάν θα απετρεπόταν αν το θύμα διέβλεπε τον κίνδυνο που δημιουργούσε για την ασφάλεια του η είσοδος του στο χώρο μεταξύ των δύο όγκων Α και Β». Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, μη δεσμευόμενη από το παραπάνω συμπέρασμα της εκθέσεως αυτοψίας, αν η εναγομένη είχε προσλάβει τα προαναφερθέντα όργανα (επιβλέποντες - Διπλωματούχο Μηχανικό Μεταλλείων και εργοδηγό) ακριβώς θα είχαν επισημάνει στον θανόντα τον παραπάνω κίνδυνο που δημιουργούσε για την ασφάλεια του η είσοδος του στο χώρο μεταξύ των δύο όγκων Α και Β και δεν εισήρχετο αυτός (θανών) στο χώρο αυτόν κατά την μοιραία γι' αυτόν ημέρα του ατυχήματος. Επίσης το Δικαστήριο τούτο δεν δεσμεύεται από το βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Δράμας, με το οποίο απηλλάγη ο μηχανολόγος-μηχανικός Χ.Μ. σε βάρος του οποίου είχε ασκηθεί ποινική δίωξη για ανθρωποκτονία εξ αμελείας για το θανόντα και άσχετο με το αποδιδόμενο σ' αυτόν έγκλημα, όπως αβασίμως ισχυρίζεται η εναγομένη, εκτιμάται όμως από το Δικαστήριο τούτο ελεύθερα μαζί με τα λοιπά αποδεικτικά μέσα (Μπέη, Πολ. Δικ. σελ. 1308). Περαιτέρω από τα ίδια όπως παραπάνω αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκε ότι, ο αποβιώσας ήταν ηλικίας 45 περίπου ετών και οι ενάγοντες συνδέονταν με αυτόν με δεσμό στενής συγγένειας (εξ αίματος ή αγχιστείας, κατά τα προαναφερθέντα) και αγάπης. Από το θάνατο του συγγενούς τους αυτού και προσφιλούς τους προσώπου, που συνέβη κατά τον προαναφερθέντα αδικοπρακτικό τρόπο, οι ενάγοντες ένιωσαν έντονη θλίψη και έντονο ψυχικό πόνο. Πα την αποκατάσταση δε της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν από την εις βάρος του αδικοπραξίας της εναγομένης δικαιούνται αυτοί χρηματική ικανοποίηση. Το Δικαστήριο τούτο, λαμβάνοντας υπόψη την έκταση της θλίψεως και του ψυχικού πόνου των εναγόντων, τις συνθήκες της αδικοπραξίας, το βαθμό υπαιτιότητας της εναγομένης και την κοινωνική, οικογενειακή και περιουσιακή κατάσταση των διαδίκων μερών, κρίνει ότι έπρεπε να επιδικασθεί σε καθένα από τους ενάγοντες το ποσό των 1.200.000 δραχμών, ως χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη, την οποία αυτοί υπέστησαν από τον πρόωρο και άδικο θάνατο του συγγενούς τους Σ.Τ., ποσό το οποίο θεωρείται εύλογο (άρθρο 932

Α.Κ.) και τούτο ανεξάρτητα του γεγονότος ότι η εναγομένη, όπως ισχυρίζεται, κατέβαλε στην πρώτη ενάγουσα λίγο μετά το θάνατο του συζύγου της το ποσό των 2.500.000 δραχμών προαιρετικά και για λόγους ανθρωπίνης συμπαράστασης, καθώς και το ποσό των 600.000 δραχμών για τα έξοδα της κηδείας του θανόντος. Κατ' ακολουθίαν όλων των ανωτέρω έπρεπε η κρινόμενη αγωγή να γίνει δεκτή εν μέρει ως και ουσιαστικά βάσιμη και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει σε καθένα από τους ενάγοντες το ποσό των 1.200.000 δραχμών, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την ολοσχερή εξόφληση. Συνεπώς η εκκαλουμένη απόφαση που δέχθηκε τα ίδια ορθά εφάρμοσε τις προαναφερθείσες νομικές διατάξεις και σωστά εκτίμησε τις αποδείξεις, οι δε τα αντίθετα υποστηρίζοντες λόγοι της εφέσεως και της Αντεφέσεως, πρέπει να απορριφθούν ως ουσιαστικά αβάσιμοι, όπως και η έφεση και η Αντέφεση στο σύνολο τους.